

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในการบริหารภาคีวิชาของหัวหน้าภาควิชาในคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพระเทพวงศ์รัตนโกสินทร์ ที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ 3 ประการคือ เพื่อวิเคราะห์หาเนื้อเรื่อง การตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา เพื่อวิเคราะห์หาสารสนเทศที่หัวหน้าภาควิชาจำเป็นต้องใช้ในการตัดสินใจ และเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา

การดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

1. การวิเคราะห์หาเนื้อเรื่อง การตัดสินใจและสารสนเทศที่จำเป็นในการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา ซึ่งใช้วิธีการดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง

1.2 การศึกษาสภาพจริงของภาควิชาโดยการสัมภาษณ์หัวหน้าภาควิชาและการศึกษาเอกสารของภาควิชาที่เป็นผลวิจัยจำนวน 3 ภาควิชา แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง

1.3 การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการณ์ในฐานะหัวหน้าภาควิชา 10 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อเรื่องและการแจกแจงความถี่ และ

1.4 การถามความเห็นจากหัวหน้าภาควิชาปัจจุบัน 39 คน แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา ซึ่งเริ่มต้นโดยการถามลำดับดังนี้

2.1 การวิเคราะห์หาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการผลิตสารสนเทศในระบบสารสนเทศ ซึ่งคัดเลือกมาเฉพาะรายการที่หัวหน้าภาควิชาปัจจุบันเห็นว่าสำคัญ โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตตั้งแต่ 3.500 ขึ้นไป

- 2.2 การจัดทำแบบเก็บข้อมูลที่ใช้ในระบบสารสนเทศ
- 2.3 การพัฒนาโปรแกรมคำสั่งที่เกี่ยวข้อง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป μ base 3 plus ภาษาไทย เป็นพื้นฐาน
3. การตรวจสอบระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา ซึ่งดำเนินการตามลำดับดังนี้
 - 3.1 การทดลองใช้ระบบสารสนเทศทั้งหมดกับภาควิชา 1 ภาค ซึ่งมีการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง และ
 - 3.2 การศึกษาความเห็นต่อระบบสารสนเทศจากหัวหน้าภาควิชา 3 คน โดยการจำลองสถานการณ์ การสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง และแจกแจงความถี่

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

 1. เนื้อเรื่องการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา จัดแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้
 - 1.1 งานบริหารทั่วไป มีเนื้อเรื่องการตัดสินใจรวม 19 เรื่อง คือ
 - 1.1.1 การคัดเลือกอาจารย์ใหม่
 - 1.1.2 การมอบหมายงานให้อาจารย์รับผิดชอบ
 - 1.1.3 การพัฒนาคณาจารย์ทั้งในด้านคุณวุฒิและประสบการณ์
 - 1.1.4 การพิจารณาความดีความชอบของอาจารย์
 - 1.1.5 การสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
 - 1.1.6 การจัดทำค่าของงบประมาณแผ่นดิน
 - 1.1.7 การจัดทำค่าของงบประมาณเงินรายได้
 - 1.1.8 การวางแผนการใช้งบประมาณแผ่นดิน
 - 1.1.9 การวางแผนการใช้งบประมาณเงินรายได้
 - 1.1.10 การติดตามควบคุมการใช้งบประมาณแผ่นดิน
 - 1.1.11 การติดตามควบคุมการใช้งบประมาณเงินรายได้
 - 1.1.12 การจัดหาที่นั่งทำงานให้อาจารย์
 - 1.1.13 การจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ประกอบการสอนให้อาจารย์
 - 1.1.14 การจัดหาห้องเรียนให้แก่นิสิตนักศึกษา
 - 1.1.15 การปรับปรุงห้องทำงานของอาจารย์

- 1.1.16 การปรับปรุงบริเวณที่ภาควิชารับผิดชอบ
 - 1.1.17 การจัดหาแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้แก่นิสิตนักศึกษา
 - 1.1.18 การวางแผนค่าเงินงานของภาควิชาในแต่ละปี
 - 1.1.19 การให้ความร่วมมือในการวิจัย หรือให้ข้อมูลแก่บุคคลหรือหน่วยงานอื่น
 - 1.2 งานผลิตบัณฑิต มีเนื้อเรื่องการตัดสินใจรวม 10 เรื่อง คือ
 - 1.2.1 จำนวนนิสิตนักศึกษาใหม่ที่จะรับในแต่ละหลักสูตร
 - 1.2.2 การคัดเลือกนิสิตนักศึกษาใหม่ระดับบัณฑิตศึกษา
 - 1.2.3 การเปิดสอนแต่ละรายวิชา
 - 1.2.4 การจัดหาอาจารย์ผู้สอนในแต่ละรายวิชา
 - 1.2.5 การพัฒนาหลักสูตร
 - 1.2.6 การพัฒนารายวิชา
 - 1.2.7 การติดตามผลการเรียนการสอนของภาควิชาเพื่อการปรับปรุง
 - 1.2.8 การจัดหาอาจารย์ที่ปรึกษาให้แก่นิสิตนักศึกษา
 - 1.2.9 การแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 - 1.2.10 การแต่งตั้งกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
 - 1.3 งานวิจัยและผลิตผลงานวิชาการ มีเนื้อเรื่องการตัดสินใจรวม 7 เรื่อง คือ
 - 1.3.1 การกำหนดโครงการวิจัยที่ภาควิชาควรจะดำเนินการต่อไป
 - 1.3.2 การกำหนดอาจารย์ที่จะรับผิดชอบงานวิจัยของภาควิชา
 - 1.3.3 การส่งเสริมให้อาจารย์ทำวิจัย
 - 1.3.4 การหาแหล่งทุนสนับสนุนงานวิจัยของอาจารย์
 - 1.3.5 การส่งเสริมให้อาจารย์ผลิตผลงานวิชาการ
 - 1.3.6 การให้ค่าปรึกษาแนะนำการดำเนินงานวิจัย
 - 1.3.7 การติดตามงานวิจัยของอาจารย์
 - 1.4 งานบริการทางวิชาการ มีเนื้อเรื่องการตัดสินใจรวม 2 เรื่อง คือ
 - 1.4.1 การจัดทำโครงการบริการทางวิชาการ
 - 1.4.2 การอนุญาตให้อาจารย์ไปเป็นวิทยากรหรือทางานพิเศษนอกภาควิชา
- เนื้อเรื่องการตัดสินใจที่หัวหน้าภาควิชาปัจจุบันเห็นว่า มีความสำคัญการตัดสินใจมาก 5 เรื่องแรกคือ
- ก. การอนุญาตให้อาจารย์ไปเป็นวิทยากรหรือทางานพิเศษนอกภาควิชา

- ข. การให้ความร่วมมือในการวิจัยหรือให้ข้อมูลแก่บุคคลหรือหน่วยงานอื่น
- ค. การจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ประกอบการสอนให้แก่อาจารย์
- ง. การสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
- จ. การมอบหมายงานให้อาจารย์รับผิดชอบ

เนื้อเรื่องการตัดสินใจที่หัวหน้าภาควิชาปัจจุบันเห็นว่า มีความสำคัญมาก 5 เรื่องแรกคือ

- ก. การคัดเลือกอาจารย์ใหม่
- ข. การวางแผนค่า เนิงงานของภาควิชาในแต่ละปี
- ค. จำนวนนิสิตนักศึกษาใหม่ที่จะรับในแต่ละปี
- ง. การเปิดสอนแต่ละรายวิชา
- จ. การพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนารายวิชา

เนื้อเรื่องการตัดสินใจที่หัวหน้าภาควิชาปัจจุบัน ส่วนใหญ่ตัดสินใจด้วยตนเองมี 3

เรื่อง คือ

- ก. การพิจารณาความดีความชอบของอาจารย์
- ข. การให้ความร่วมมือในการวิจัยหรือให้ข้อมูลแก่บุคคลหรือหน่วยงานอื่น
- ค. การอนุญาตให้อาจารย์ไปเป็นวิทยากรหรือทำงานพิเศษนอกภาควิชา

เนื้อเรื่องการตัดสินใจที่หัวหน้าภาควิชาปัจจุบัน ส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลยมีเพียงเรื่องเดียวคือ การจัดหาห้องเรียนให้แก่ นิสิตนักศึกษา

2. สารสนเทศที่หัวหน้าภาควิชาใช้ในการตัดสินใจ จัดแบ่งเป็น 5 ด้าน แต่ละด้านมีรายการสารสนเทศ ดังนี้

2.1 สารสนเทศเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา มีสารสนเทศรวม 8 รายการ คือ

- 2.1.1 จำนวนนิสิตนักศึกษาใหม่ในแต่ละหลักสูตร
- 2.1.2 จำนวนนิสิตนักศึกษารวมในแต่ละหลักสูตร แต่ละชั้นปี
- 2.1.3 สถานภาพการทำงานของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
- 2.1.4 จำนวนนิสิตนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในแต่ละรายวิชา
- 2.1.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยก่อนเข้าศึกษาของนิสิตนักศึกษา
- 2.1.6 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละหลักสูตร
- 2.1.7 ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่ผู้สำเร็จการศึกษาใช้ในการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา

- 2.1.8 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยเมื่อสำเร็จการศึกษาลงสู่สำ ร็จ
- 2.2 สารสนเทศเกี่ยวกับอาจารย์ มีสารสนเทศรวม 15 รายการ คือ
- 2.2.1 จำนวนอาจารย์ประจำที่มีวุฒิการศึกษาในระดับต่าง ๆ
- 2.2.2 จำนวนอาจารย์ประจำที่มีตำแหน่งทางวิชาการในระดับต่าง ๆ
- 2.2.3 จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ที่เฉลี่ยต่ออาจารย์ 1 คน
- 2.2.4 จำนวนนิสิตนักศึกษาเฉลี่ยต่ออาจารย์ 1 คน
- 2.2.5 จำนวนวิชาที่อาจารย์แต่ละคนสอน
- 2.2.6 จำนวนหน่วยกิตรวมที่อาจารย์แต่ละคนสอน
- 2.2.7 จำนวนนิสิตนักศึกษาในแต่ละกลุ่ม แต่ละรายวิชา
- 2.2.8 จำนวนนิสิตนักศึกษาที่อาจารย์แต่ละคนเป็นที่ปรึกษาทั่วไป
- 2.2.9 จำนวนนิสิตนักศึกษาที่อาจารย์แต่ละคนต้อง เป็นผู้นำนักศึกษาฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพ
- 2.2.10 จำนวนนิสิตนักศึกษาที่อาจารย์แต่ละคนเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- 2.2.11 จำนวนนิสิตนักศึกษาที่อาจารย์แต่ละคนเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
- 2.2.12 จำนวนนิสิตนักศึกษาที่อาจารย์แต่ละคนเป็นกรรมการสอบรวมยอด
- 2.2.13 จำนวนและรายชื่องานวิจัยของอาจารย์แต่ละคน
- 2.2.14 จำนวนและรายชื่อผลงานวิชาการของอาจารย์แต่ละคน
- 2.2.15 งานบริหารของอาจารย์แต่ละคน
- 2.3 สารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตรและรายวิชา มีสารสนเทศรวม 5 รายการคือ
- 2.3.1 หลักสูตรที่ภาควิชาเปิดสอนและรายวิชาในหลักสูตร
- 2.3.2 รายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา
- 2.3.3 รายชื่ออาจารย์ที่สอนในแต่ละรายวิชา
- 2.3.4 รายชื่อสถาบันอื่นที่ เปิดสอนในหลักสูตรเดียวกัน
- 2.3.5 รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการบริการทางวิชาการที่ภาควิชาจัด
- 2.4 สารสนเทศเกี่ยวกับการเงินและงบประมาณ มีสารสนเทศรวม 3 รายการคือ
- 2.4.1 งบประมาณที่ภาควิชาได้รับในแต่ละปี
- 2.4.2 งบประมาณที่ภาควิชาใช้จ่ายในแต่ละปี
- 2.4.3 รายงานการใช้งบประมาณของปีปัจจุบัน
- 2.5 สารสนเทศเกี่ยวกับอาคารสถานที่ มีสารสนเทศรวม 4 รายการ คือ
- 2.5.1 เนื้อที่ห้องทำงานของอาจารย์แต่ละคน

- 2.5.2 เนื้อที่บริเวณใช้สอยอื่นที่ภาควิชาต้องรับผิดชอบ
- 2.5.3 รายละเอียดเกี่ยวกับห้องประชุมของภาควิชา
- 2.5.4 สถิติการใช้ห้องประชุมของภาควิชา

สารสนเทศที่หัวหน้าภาควิชาปัจจุบันเห็นว่า มีความสำคัญ 5 รายการแรก คือ

- ก. หลักสูตรที่ภาควิชาเปิดสอนและรายวิชาในหลักสูตร
- ข. รายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา
- ค. งบประมาณที่ภาควิชาได้รับในแต่ละปี
- ง. งบประมาณที่ภาควิชาใช้จริงในแต่ละปี
- จ. จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์เฉลี่ยต่ออาจารย์ 1 คน

สารสนเทศที่หัวหน้าภาควิชาปัจจุบันเห็นว่าหาได้ยาก 5 เรื่องแรก คือ

- ก. งานบริหารของอาจารย์
- ข. จำนวนและรายชื่อผลงานวิชาการของอาจารย์แต่ละคน
- ค. ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่ผู้สำเร็จการศึกษาใช้ในการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา
- ง. จำนวนนิสิตนักศึกษาเฉลี่ยต่ออาจารย์ 1 คน
- จ. จำนวนและรายชื่องานวิจัยของอาจารย์แต่ละคน

3. ผลการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา สรุปได้

ดังนี้

3.1 แบบเก็บข้อมูลที่ใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลตามระบบสารสนเทศ มี

10 ฉบับ คือ

- 3.1.1 แบบเก็บข้อมูลนิสิตนักศึกษา
- 3.1.2 แบบเก็บข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษา
- 3.1.3 แบบเก็บข้อมูลการลงทะเบียนรายวิชา
- 3.1.4 แบบเก็บข้อมูลผลงานวิชาการและภาระงานบริหาร
- 3.1.5 แบบเก็บข้อมูลภาระงานสอนของอาจารย์
- 3.1.6 แบบเก็บข้อมูลหลักสูตรและรายวิชาที่เปิดสอน
- 3.1.7 แบบเก็บข้อมูลงบประมาณย้อนหลัง 3 ปี
- 3.1.8 แบบเก็บข้อมูลงบประมาณปีปัจจุบัน
- 3.1.9 แบบเก็บข้อมูลสถานที่ของภาควิชา
- 3.1.10 แบบเก็บข้อมูลการใช้ห้องประชุมของภาควิชา

3.2 กระบวนการบันทึกหรือแก้ไขข้อมูล มีโปรแกรมคำสั่งย่อย 12 คำสั่ง
เพื่อการบันทึกหรือแก้ไขข้อมูลต่อไปนี้

- 3.2.1 นิสิตนักศึกษา
- 3.2.2 ผู้สำเร็จการศึกษา
- 3.2.3 บุคลากร
- 3.2.4 ภาระงานของอาจารย์
- 3.2.5 รายวิชา
- 3.2.6 หลักสูตร
- 3.2.7 การลงทะเบียนรายวิชา
- 3.2.8 งบประมาณย้อนหลัง
- 3.2.9 งบประมาณที่ได้รับจัดสรรและใช้จริงปัจจุบัน
- 3.2.10 สถานที่
- 3.2.11 การใช้ห้องประชุมของภาควิชา
- 3.2.12 ชื่อภาควิชา คณะและมหาวิทยาลัย

3.3 กระบวนการเรียกรายการสารสนเทศ มีโปรแกรมคำสั่งย่อย 11 คำสั่ง
เพื่อเรียกรายการสารสนเทศต่อไปนี้

- 3.3.1 นิสิตนักศึกษา
- 3.3.2 ผู้สำเร็จการศึกษา
- 3.3.3 บุคลากร
- 3.3.4 ภาระงานของอาจารย์
- 3.3.5 บุคลากรรายคน
- 3.3.6 หลักสูตรและรายวิชา
- 3.3.7 การลงทะเบียนของนิสิตนักศึกษา
- 3.3.8 งบประมาณย้อนหลัง
- 3.3.9 การใช้งบประมาณปัจจุบัน
- 3.3.10 สถานที่
- 3.3.11 การใช้ห้องประชุม

3.4 รายการสารสนเทศในระบบสารสนเทศ มี 18 กลุ่มคือ

- 3.4.1 จำนวนนิสิตนักศึกษาในแต่ละชั้นปีแต่ละหลักสูตร
- 3.4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยก่อนเข้าศึกษาของนิสิตนักศึกษา

- 3.4.3 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษา
 - 3.4.4 จำนวนอาจารย์ประจำจำแนกตามระดับการศึกษาและตำแหน่งทางวิชาการ
 - 3.4.5 ระดับการศึกษาและตำแหน่งวิชาการของอาจารย์แต่ละคน
 - 3.4.6 ภาระงานของอาจารย์
 - 3.4.7 วุฒิการศึกษาและตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากรรายคน
 - 3.4.8 ตำแหน่งทางบริหาร งานวิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จและงานวิจัยที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ
 - 3.4.9 ผลงานวิชาการของบุคลากรรายคน
 - 3.4.10 ภาระงานของบุคลากรรายคน
 - 3.4.11 ภาระงานสอนของอาจารย์รายคน
 - 3.4.12 ชื่ออาจารย์ผู้สอนในแต่ละรายวิชาที่เปิดสอน
 - 3.4.13 รายวิชาที่เปิดสอนและจำนวนผู้ลงทะเบียนในแต่ละรายวิชา
 - 3.4.14 หลักสูตรและรายวิชาในหลักสูตร
 - 3.4.15 งบประมาณที่ได้รับและใช้จริงย้อนหลัง 3 ปี
 - 3.4.16 การใช้งบประมาณปัจจุบันเป็นรายเดือน
 - 3.4.17 สารสนเทศสถานที่
 - 3.4.18 การใช้ห้องประชุมของภาควิชา
4. ผลการตรวจสอบระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชา
- 4.1 ผลการทดลองระบบสารสนเทศโดยการใช้จริง พบว่า
 - 4.1.1 แบบเก็บข้อมูลที่พัฒนาขึ้นทุกฉบับ ผู้ทดลองใช้เกือบทั้งหมดเห็นว่ามี ความเหมาะสม และไม่เป็นการระคายการกรอกข้อมูลแต่อย่างใด
 - 4.1.2 หัวหน้าภาควิชาเห็นว่า รายละเอียดและรูปแบบของรายการ สารสนเทศ ง่ายต่อการทำความเข้าใจเป็นส่วนใหญ่
 - 4.1.3 หัวหน้าภาควิชามีความพอใจกับระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น และต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศดังกล่าวเพื่อใช้ในการบริหารงานของภาควิชา
 - 4.2 ผลการศึกษาความเห็นของหัวหน้าภาควิชาโดยการจำลองสถานการณ์การตัดสินใจ พบว่า

4.2.1 หัวหน้าภาควิชาเห็นด้วยในระดับมากกว่า รายละเอียดและรูปแบบของรายการสารสนเทศเกือบทุกรายการ ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

4.2.2 หัวหน้าภาควิชาเห็นว่า ระบบสารสนเทศดังกล่าว มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ช่วยให้การตัดสินใจถูกต้อง รวดเร็วขึ้น ตลอดจนคุ้มค่ากับเวลาที่ใช้ดำเนินงาน

4.2.3 หัวหน้าภาควิชาเห็นว่า รายการสารสนเทศที่มีอยู่ สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง และเพียงพอกับความต้องการแล้ว

4.2.4 หัวหน้าภาควิชาเห็นว่า ระบบสารสนเทศดังกล่าว สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง

4.2.5 หัวหน้าภาควิชามีความพอใจกับระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น รวมทั้งยังเห็นว่า ภาควิชาควรมีระบบสารสนเทศของตนเองได้แล้ว

อภิปรายผลการวิจัย

1. เนื้อเรื่องการตัดสินใจในการบริหารภาควิชา จากการผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ในจำนวนเนื้อเรื่องการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชาทั้งหมด 38 เรื่องซึ่งจัดเป็น 4 ด้านคือ การตัดสินใจในงานบริหารทั่วไป การตัดสินใจในงานผลิตภัณฑ์ การตัดสินใจในงานวิจัยและงานวิชาการ และการตัดสินใจในงานบริการทางวิชาการนั้น จำนวนครึ่งหนึ่งคือ 19 เรื่อง เป็นเรื่องของการตัดสินใจในงานบริหารทั่วไป จึงอาจกล่าวได้ว่า ภารกิจส่วนใหญ่ของหัวหน้าภาควิชา เป็นภารกิจในเชิงการบริหารจัดการที่สนับสนุนการเรียนการสอน ผลการวิจัยในส่วนนี้ สอดคล้องกับข้อเขียนและงานวิจัยของหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่าน ที่สะท้อนให้เห็นว่า บทบาทหน้าที่ของหัวหน้าภาควิชาส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นงานเชิงบริหารจัดการ (Tucker 1981 : 2-4, Moses 1985 : 341-351, ฉัตรณา พรหมมา 2528 : 35-38, วิทยาลัยครูธนบุรี อ้างถึงในฉัตรณา พรหมมา 2528 : 41-44 และวิทยาลัยครูจันทระเกษม 2521 : 14-16)

เนื้อเรื่องการตัดสินใจที่หัวหน้าภาควิชาปัจจุบันเห็นว่า มีความสำคัญมากที่สุด คือเรื่องการคัดเลือกอาจารย์ใหม่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเหตุผลที่ว่า คุณภาพของอาจารย์มีส่วนส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของบัณฑิต ดังนั้น ถ้าสามารถคัดเลือกอาจารย์ที่มีคุณภาพได้ ย่อมเป็นหลักประกันขั้นต้นประการหนึ่งได้ว่า คุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จออกมาจะมีคุณภาพดีตามไปด้วย จึงทำให้หัวหน้าภาควิชาให้ความสำคัญกับการตัดสินใจในเรื่องนี้มากที่สุด แต่ในขณะเดียวกัน การตัดสินใจคัดเลือกอาจารย์ใหม่นั้น กลับเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นไม่บ่อยนัก ทั้งนี้เป็นเพราะ คณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่

มีอัตราการจ้างเพิ่มใหม่น้อยมากในแต่ละปี เนื่องจากการเพิ่มอัตราการจ้างต้องอยู่ในกรอบที่รัฐกำหนดไว้คือไม่เกินร้อยละ 2 ต่อปีนั่นเอง ซึ่งเป็นลักษณะปกติของหน่วยงานราชการของไทยในปัจจุบัน

เนื้อเรื่องการตัดสินใจที่สำคัญรองลงมาคือ การวางแผนดำเนินงานของภาควิชา ซึ่งเป็นเรื่องที่มีการตัดสินใจบ่อยพอสมควรนั้น แสดงให้เห็นถึงลักษณะการบริหารที่ถูกต้อง เพราะ การวางแผน เป็นกระบวนการขั้นแรกที่สำคัญของการบริหารงานโดยทั่วไป (วุฒิชัย จานงค์ 2523 : 1) การที่หัวหน้าภาควิชาให้ความสำคัญและมีการดำเนินการในเรื่องนี้บ่อยพอสมควร จึงน่าจะเป็นแนวโน้มที่ดีที่จะทำให้ภาควิชามีโอกาสพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ ยังมีเนื้อเรื่อง การตัดสินใจที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของการผลิตบัณฑิตอีกหลายเรื่อง ที่หัวหน้าภาควิชาให้ความสำคัญอยู่ในลำดับต้น ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนารายวิชา การส่งเสริมให้อาจารย์ผลิตผลงานวิชาการ การติดตามผลการเรียนการสอนของภาควิชาเพื่อการปรับปรุง การสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาคณาจารย์ทั้งในด้านคุณวุฒิและประสบการณ์ เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่า เป็นแนวโน้มที่ดีเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะ การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าว มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์โรงความก้าวหน้าทางวิชาการของภาควิชา ซึ่งเป็นฐานที่สำคัญของการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษานั้นเอง

การตัดสินใจในเรื่องเกือบทุกเรื่อง เป็นการตัดสินใจในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งมีหัวหน้าภาควิชาเป็นประธาน หรือเป็นกรรมการอยู่ด้วยคนหนึ่ง ในประเด็นนี้ นับว่าเป็นสภาพที่พึงประสงค์เพราะ การตัดสินใจในเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาจารย์ในภาควิชา ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูงนั้น การตัดสินใจร่วมกัน จะทำให้เกิดความรอบคอบ และช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี สภาพเช่นนี้ สอดคล้องกับข้อเขียนของนักวิชาการหลายท่าน ที่เสนอแนวคิดของการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับผู้บริหาร และการบริหารงานโดยใช้ระบบกรรมการ (ประกอบ บุรินทร์ 2530 : 109-110, Taylor 1985 ; 156-157 และ Tucker 1981 : 64-66) อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า มีการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์โดยตรงอยู่สองเรื่อง ที่หัวหน้าภาควิชาเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง คือเรื่องการพิจารณาความดีความชอบของอาจารย์ และการอนุญาตให้อาจารย์ไปเป็นวิทยากรพิเศษนอกภาควิชา การตัดสินใจในเรื่องแรกนั้น อานาจการตัดสินใจตามระเบียบทางราชการ อาจเป็นของหัวหน้าภาควิชาโดยตรง หรืออาจเป็นประเพณีปฏิบัติที่สืบทอดกันมาที่มอบอำนาจการตัดสินใจดังกล่าวให้แก่หัวหน้าภาควิชา แต่จากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในฐานะหัวหน้าภาควิชา รวมทั้งหัวหน้าภาควิชาปัจจุบันบางท่าน ทราบว่า แนวโน้มของการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวจะเปลี่ยนไปในรูปของกรรมการ หรือไม่ก็จะมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนสำหรับใช้เป็นหลักปฏิบัติ ส่วนการตัดสินใจในเรื่องที่สองนั้น หัวหน้าภาควิชา อาจพิจารณาเห็นว่า เป็นภารกิจประการหนึ่งของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาในการให้บริการวิชาการ ดังนั้นถ้าการไปปฏิบัติ

หน้าที่ดังกล่าวไม่กระทบต่อภาระหน้าที่ประจำ หัวหน้าภาควิชาที่มักจะอนุญาตเสมอ

2. รายการสารสนเทศที่ใช้สำหรับการตัดสินใจในการบริหารภาควิชา ผลการวิจัยพบว่า มีสารสนเทศที่หัวหน้าภาควิชาใช้เพื่อการตัดสินใจในแต่ละเรื่องแตกต่างกันไป แต่โดยสรุปแล้วสารสนเทศที่ใช้มีทั้งหมด 35 รายการ ซึ่งจัดเป็น 4 ด้านคือ สารสนเทศเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา สารสนเทศเกี่ยวกับอาจารย์ สารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตรและรายวิชา สารสนเทศเกี่ยวกับงบประมาณ และสารสนเทศเกี่ยวกับสถานที่ การจัดแบ่งดังกล่าว สอดคล้องกับการจัดแบ่งประเภทของข้อมูลในฐานข้อมูลที่พัฒนาโดยทบวงมหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ (ทบวงมหาวิทยาลัย 2523 : 4-5) และใกล้เคียงกับแนวคิดในการจัดแบ่งกลุ่มสารสนเทศของทัคเกอร์ (Tucker 1981 : 198-202) สารสนเทศเกือบทุกรายการ หัวหน้าภาควิชาเห็นว่ามีค่าสำคัญมาก มีเพียงสารสนเทศเกี่ยวกับสถิติการใช้ห้องประชุมของภาควิชาเพียงรายการเดียวเท่านั้น ที่หัวหน้าภาควิชาเห็นว่า มีความสำคัญปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ภาควิชาต่าง ๆ ในคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์จำนวนหนึ่ง ไม่มีห้องประชุมเป็นของภาควิชาเอง ดังนั้นค่าสำคัญของสารเทศรายการนี้ ตามความเห็นของหัวหน้าภาควิชา โดยเฉลี่ยจึงไม่สูงมากนัก

สารสนเทศหลักสูตรที่ภาควิชาเปิดสอน และรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา เป็นรายการสารสนเทศที่หัวหน้าภาควิชาเห็นว่า มีความสำคัญที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในส่วนของการใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ที่พบว่า สารสนเทศทั้งสองรายการ จำเป็นสำหรับการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญหลายเรื่อง เช่น การคัดเลือกอาจารย์ใหม่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนารายวิชา การวางแผนดำเนินงานของภาควิชา การเปิดสอนรายวิชา ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม สารสนเทศดังกล่าว กลับเป็นสารสนเทศที่ทำได้ง่ายที่สุดตามความเห็นของหัวหน้าภาควิชาปัจจุบัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเหตุผลสองประการ คือ ประการแรก สารสนเทศดังกล่าว มีการใช้บ่อยครั้งในทุกภาคการศึกษา และประการที่สอง สารสนเทศดังกล่าวมีปริมาณและรายละเอียดไม่มากนัก รวมทั้งมีการจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่อยู่แล้ว

รายการสารสนเทศส่วนใหญ่ (จำนวน 19 รายการ) หัวหน้าภาควิชาปัจจุบันเห็นว่าหายากในระดับปานกลาง ในขณะที่รายการสารสนเทศอีก 15 รายการ หัวหน้าภาควิชาปัจจุบันเห็นว่า หาได้ไม่ยากจนเกินไปนัก มีเพียงสารสนเทศงานบริหารของอาจารย์แต่ละคน ซึ่งรวมถึงงานธุรการที่สำคัญด้วย เพียงรายการเดียวเท่านั้นที่หัวหน้าภาควิชาปัจจุบันเห็นว่า หาได้ยากมาก และมีความสำคัญมากในระดับต้น การที่สารสนเทศรายการนี้หาได้ยากนั้น อาจเป็นเพราะ โดยธรรมชาติแล้ว อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มักมีความเป็นอิสระสูง อาจบ่สีกเวลาไปทำงานนอกภาควิชา โดยไม่ได้แจ้งให้ภาควิชาทราบ ทำให้ภาควิชาไม่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังกล่าว

3. การพัฒนาาระบบสารสนเทศ จากการทดลองใช้แบบเก็บข้อมูลที่พัฒนาขึ้นซึ่งพบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า แบบเก็บข้อมูลดังกล่าวมีความเหมาะสมและการกรอกข้อมูลลงในแบบเก็บข้อมูลนั้น ไม่เป็นภาระแต่ประการใด แสดงให้เห็นว่า แบบเก็บข้อมูลที่พัฒนาขึ้นตามระบบสารสนเทศ สามารถนำมาใช้ได้จริง ในประเด็นนี้แตกต่างไปจากข้อเขียนและงานวิจัยของหน่วยงานและนักวิชาการของไทยหลายท่าน ซึ่งระบุถึงปัญหาของการดำเนินงานด้านสารสนเทศในระดับสถาบันและระดับประเทศของไทยไว้โดยสรุปว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลมักจะล่าช้า ข้อมูลไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน เพิ่มภาระแก่ผู้ให้ข้อมูลจนมีปฏิกิริยาต่อต้าน (วีระ จันทรังค์และคณะ ในอารุง จันทวานิช 2529 : 58-60, อารุง จันทวานิชและเจษฎ์ อนรรทมมงคล 2528 : 29-31, และ ทบวงมหาวิทยาลัย 2523 : 1-4) ความแตกต่างดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเนื่องจาก ผู้วิจัยได้ใช้ความพยายามในการติดตามชี้แจงและอธิบายต่อผู้ให้ข้อมูลทุกคนทราบถึงความจำเป็นในการกรอกข้อมูล ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากหัวหน้าภาควิชาที่เป็นพลวิจัย ในการติดตามให้อย่างใกล้ชิด ทำให้ได้ ข้อมูลความเห็นกลับคืนมาค่อนข้างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม ในการทดลองใช้แบบเก็บข้อมูลนี้ มีอาจารย์ 1 ท่านที่มีความเห็นแตกต่างไปจากกลุ่ม ซึ่งจากการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยทำให้ทราบเหตุผลประการหนึ่งของอาจารย์ดังกล่าวว่า ข้อมูลที่กรอกให้ดังกล่าว ภาควิชาไม่เคยได้นำไปใช้ประโยชน์เลย ซึ่งความเห็นส่วนนี้ ผู้บริหารระบบสารสนเทศพึงระมัดระวังให้มากในการศึกษาวิจัยระบบสารสนเทศ นอกจากนี้ อาจารย์ที่ไม่กรอกข้อมูลให้ นั้น เป็นเพราะท่านเหล่านั้นต้องไปราชการในเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตซึ่งอยู่ในต่างจังหวัด ส่วนอีกหนึ่งท่านลาไปทำกิจกรรมส่วนตัว ทำให้ไม่ได้กรอกข้อมูลดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า ในการบริหารจัดการเก็บข้อมูลจริงก็อาจจะพบกับสภาพการณ์ดังกล่าว และทำให้ต้องใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่าปกติ

ในส่วนของการศึกษาความเห็นของหัวหน้าภาควิชาจากการจำลองสถานการณ์การตัดสินใจ ซึ่งพบว่า หัวหน้าภาควิชามีความพอใจกับระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น และเห็นว่าระบบสารสนเทศดังกล่าวสามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน จำนวนรายการสารสนเทศที่มี พอเพียงและใช้ประโยชน์ได้แล้ว ข้อค้นพบดังกล่าว แสดงถึง แนวโน้มในการนำระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นไปใช้ได้จริง โดยเฉพาะข้อค้นพบทั้งนี้ในการทดลองใช้และขั้นตอนการจำลองสถานการณ์ ซึ่งตรงกันว่า ภาควิชาควรมีระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจได้แล้ว น่าจะเป็นข้อค้นพบที่ยืนยันถึงความ เป็นประโยชน์ และความเหมาะสมของระบบสารสนเทศที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ แยกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้การนำระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของภาควิชา โดยเฉพาะในเรื่องบุคลากร ในการนำระบบสารสนเทศไปใช้ ย่อมจำเป็นต้องมีการลงทุนในการจัดซื้อเครื่อง ไมโครคอมพิวเตอร์และวัสดุครุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง (ถ้าภาควิชาฯ ยังไม่มีวัสดุครุภัณฑ์ดังกล่าว) รวมทั้งต้องมีการทำความเข้าใจกับคณาจารย์และบุคคลผู้ให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเห็นความสำคัญของการให้ข้อมูลและการมีระบบสารสนเทศ ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานตามระบบอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ควรมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในการใช้ เครื่อง ไมโครคอมพิวเตอร์ ให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานตามระบบด้วย

1.2 ควรมีการปรับปรุงรายละเอียดของข้อความในแบบเก็บข้อมูลให้เหมาะสมกับแต่ละภาควิชาเป็นการเฉพาะ จากการทดลองใช้ระบบสารสนเทศกับภาควิชาที่เป็นผลวิจัย ผู้วิจัยต้องมีการปรับปรุงรายละเอียดของข้อความในแบบเก็บข้อมูลบางประการให้เหมาะสมกับภาควิชาดังกล่าวหลายส่วน ได้แก่

1.2.1 ในเรื่องของภาษาที่ใช้ เช่น คำว่า "นิสิตนักศึกษา" ต้องปรับเป็น "นิสิต" คำว่า "การสอบรวบยอด" ต้องปรับเป็น "การสอบความรอบรู้" เป็นต้น ข้อความดังกล่าว หากเป็นภาควิชาที่อยู่ต่างสถาบันกัน อาจใช้ไม่เหมือนกัน

1.2.2 ในเรื่องโครงสร้างการบริการของแต่ละภาควิชา อาจไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลบางรายการก็ได้ เช่น ภาระงานการเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ของอาจารย์แต่ละคน ซึ่งเป็นภาระงานเดียวกันกับการเป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณ ซึ่งคณะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวโดยตรงอยู่แล้ว เป็นต้น

ดังนั้นการปรับปรุงในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้กรอกข้อมูลมีความเข้าใจและสามารถกรอกข้อมูลได้ง่ายขึ้น

1.3 ในการพัฒนาโปรแกรมคำสั่งที่ใช้ในระบบสารสนเทศ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Dbase 3 Plus ภาษาไทยเป็นหลัก และพัฒนาโดยใช้เครื่อง ไมโครคอมพิวเตอร์ IBM PC ขนาด 16 bits ถ้าเครื่อง ไมโครคอมพิวเตอร์ของภาควิชาที่จะนำระบบสารสนเทศนี้ไปใช้ มีคุณสมบัติแตกต่างไปจากเครื่อง ไมโครคอมพิวเตอร์ที่ผู้วิจัยใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะในเรื่องรหัสภาษา ซึ่งเครื่องที่ผลิตจากแต่ละบริษัทอาจจะแตกต่างกัน ดังนั้น จึงอาจต้องมีการปรับปรุงโปรแกรมคำสั่งต่าง ๆ ให้สามารถใช้กับเครื่อง ไมโครคอมพิวเตอร์ที่ภาควิชาอื่นมีอยู่ ซึ่งเป็นการปรับปรุงเพียงเล็กน้อยและเป็นเรื่องปกติของการพัฒนาโปรแกรมคำสั่ง การปรับปรุงอาจดำเนินการดังนี้ เช่น เก็บ

โปรแกรมแปลรหัสภาษา เขียนโปรแกรมคำสั่งนั้นใหม่ด้วยภาษาที่เครื่องนั้นใช้ ตามแนวโปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นต้น

1.4 ควรมีการติดตามผล เพื่อการพัฒนารายละเอียดของระบบสารสนเทศให้มีความเหมาะสมและทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อยู่เสมอ ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยเชื่อว่า เป็นระบบที่ยังต้องการการพัฒนาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นอีก เพราะอาจยังมีความสมบูรณ์ไม่เต็มที่ ประกอบกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทั้งในส่วนที่เป็นตัวเครื่อง (hard ware) และส่วนที่เป็นโปรแกรมต่าง ๆ (soft ware) เป็นไปอย่างรวดเร็วมาก ดังนั้น การติดตามผล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีความเหมาะสมอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นเรื่องที่จำเป็น

2. ข้อเสนอแนะในเชิงการพัฒนาระบบ เนื่องจากภาควิชาเป็นหน่วยวิชาการพื้นฐานที่สำคัญในมหาวิทยาลัย ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะและมหาวิทยาลัย เป็นผลมาจากความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชา (Dressel and others 1969: 158) ดังนั้น ภาควิชาจึงจำเป็นต้องมีการประเมินสถานภาพของตนเองอยู่ตลอดเวลา ว่ามีจุดเด่นจุดด้อยในเรื่องใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ทำการปรับปรุงและพัฒนาภาควิชาไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่า ระบบสารสนเทศที่มีรายการสารสนเทศ ซึ่งเป็นดัชนีสำหรับการประเมินภาควิชา หรือที่เรียกว่า ระบบสารสนเทศเพื่อการประเมินนั้น จะมีส่วนช่วยให้ภาควิชาสามารถทำการประเมินสถานภาพของตนเองได้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ (Self Evaluation) ระบบสารสนเทศเพื่อการประเมินดังกล่าว จะให้ดัชนีที่สะท้อนถึงคุณภาพของภาควิชา ซึ่งหัวหน้าภาควิชาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาภาควิชาต่อไปได้ (จักรนภา พรหมมา 2528: 194-222, Tucker 1981: 198-202)

ดังนั้น การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการประเมินภาควิชา จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะระบบสารสนเทศดังกล่าว จะเป็นเครื่องมือของหัวหน้าภาควิชาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการประเมินภาควิชาด้วยตนเองได้ตลอดเวลา ระบบสารสนเทศเพื่อการประเมินภาควิชา นี้ สามารถพัฒนาได้ 2 แนวทาง ดังนี้

2.1 พัฒนาโดยใช้พื้นฐานจากระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจได้ เนื่องจากรายการสารสนเทศที่มีอยู่ในระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจหลายรายการ สามารถใช้เป็นดัชนีเพื่อการประเมินภาควิชาได้ เช่น

- 2.1.1 จำนวนอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาแต่ละระดับ
- 2.1.2 จำนวนอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการต่าง ๆ
- 2.1.3 งานวิจัยและผลงานวิชาการของอาจารย์แต่ละคน

2.1.4 ชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์เฉลี่ยต่ออาจารย์ 1 คน

2.1.5 จำนวนนิสิตนักศึกษาเฉลี่ยต่ออาจารย์ 1 คน

2.1.6 เนื้อที่ห้องทำงานของอาจารย์แต่ละคน เป็นต้น

2.2 พัฒนาจากการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาเพิ่มข้อมูลตามระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจแต่ละแห่งมาประมวลผลร่วมกัน เพื่อให้เป็นดัชนีสำหรับการประเมินภาควิชาได้อีก เช่น

2.2.1 สารสนเทศอัตราการเพิ่มนิสิตนักศึกษาใหม่ในแต่ละปี ซึ่งได้จากการนำข้อมูลจำนวนนิสิตนักศึกษาใหม่แต่ละรุ่นมาเทียบกับข้อมูลจำนวนนิสิตนักศึกษาใหม่ที่ใช้เป็นปีฐาน

2.2.2 สารสนเทศเกี่ยวกับผลิภาพการผลิตบัณฑิต (Productivity) ซึ่งได้จากการนำข้อมูลจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา มาเทียบกับจำนวนนิสิตนักศึกษาใหม่ในรุ่นเดียวกัน

2.2.3 สารสนเทศเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่อนิสิตนักศึกษา 1 คน ซึ่งได้จากการนำข้อมูลงบประมาณที่ได้รับจัดสรร (หรือใช้จริง) มาเทียบกับจำนวนนิสิตนักศึกษาทั้งหมดในปีเดียวกัน

2.2.4 สารสนเทศเกี่ยวกับเงินเดือนของอาจารย์เฉลี่ยต่อคน ซึ่งได้จากการนำข้อมูลเงินเดือนของอาจารย์ทั้งหมดมาเทียบกับจำนวนอาจารย์ประจำทั้งหมดในปีเดียวกัน

2.2.5 สารสนเทศเกี่ยวกับอัตราการเพิ่มงบประมาณแต่ละปี ซึ่งได้จากการนำข้อมูลงบประมาณที่ได้รับแต่ละปี มาเทียบกับงบประมาณที่ได้รับของปีที่ใช้เป็นปีฐาน เป็นต้น

นอกจากนี้ เพื่อให้สามารถนำดัชนีต่าง ๆ ที่ได้จากระบบสารสนเทศเพื่อการประเมินของแต่ละภาควิชามาเปรียบเทียบกันได้ ระบบสารสนเทศดังกล่าวของแต่ละภาควิชา ควรพัฒนาให้เป็นระบบที่สอดคล้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาควิชาในสังกัดคณะเดียวกัน จะทำให้ระบบสารสนเทศที่จะพัฒนาขึ้นใหม่ดังกล่าวมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ละเอียดยิ่งขึ้น ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะให้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ควรมีการวิจัยต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาให้ระบบสารสนเทศนี้ มีความสอดคล้องตลอดจนใช้ร่วมกันกับระบบสารสนเทศของคณะและ/หรือมหาวิทยาลัย (ถ้ามี) ได้ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เป็นการซ้ำในการให้ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูลของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเพื่อให้ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นดังกล่าวเป็นประโยชน์สูงสุดและประหยัดทรัพยากร

3.2 ควรทำการศึกษาวิจัยต่อเนื่องเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารภาควิชา ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า จะมีผลกระทบเกิดขึ้นหลายประการ โดยเฉพาะในส่วนของกระบวนการบริหารภาควิชา และทัศนคติของบุคคลทั้งในภาควิชาและนอกภาควิชาที่มีต่อระบบสารสนเทศดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาใช้ประกอบการพิจารณาหาแนวทางพัฒนา

ให้เกิดผลกระทบที่พึงปรารถนาต่อการบริหารภาควิชา และการใช้ระบบสารสนเทศให้มากที่สุด

3.3 ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจของหัวหน้าภาควิชาในคณะอื่นนอกจากคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ รวมทั้งหัวหน้าหน่วยงานอื่นของมหาวิทยาลัย โดย
ใช้รูปแบบของการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทาง เพื่อให้ภาควิชาและหน่วยงานต่าง ๆ มีระบบสารสนเทศที่
ผลิตรายการสารสนเทศสำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจตามความเหมาะสม ซึ่งน่าจะส่งผลทำให้การ
บริหารงานของภาควิชาและหน่วยงานดังกล่าว มีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้น